

הבט נוסף בגידול יונקים

רשמיו של מרכז רפת לשעבר רלף גינבורג, קב' צרעה

באים במינונים שונים. מדי פעם רצוי לוודא, שאכן מזריקים את המינון הנכון. ישנם הרבה משקים שמחסנים את הוולדות ולאחר מכן ממשיכים במתן אנטיביוטיקה בתחליף החלב או בתערובת. ברוב המקרים תוספת האנטיביוטיקה היא מיותרת ורק גורמת לבעיות בעתיד, כאשר באמת יש צורך במתן אנטיביוטיקה.

את הקולוסטרומ כדאי לבדוק אם קולוסטרומטר, כיוון שהשוני ברמת הנוגדנים בין שתי פרות הוא רב מאד. יתרה על כך, קולוסטרומ ברמה גבוהה של נוגדנים בתחלובה אחת, איננו ערובה לרמה גבוהה בתחלובה שלאחריה.

במשך שלוש השעות הראשונות לאחר ההמלטה ריכוז ההמוגלובולינים הוא גבוה ביותר, לאחר מכן הירידה מהירה מאד. ספיגת הנוגדנים דרך המעי היא גבוהה במשך השעות הראשונות, אבל גם כאן הירידה היא מהירה מאד ולמעשה לאחר 24 שעות, אין כבר העברת נוגדנים. מכאן חשיבותו של הקולוסטרומ הראשון ושימורו.

לכל משק הדרך שלו לסמן פרה הנכנסת למכון החליבה בפעם הראשונה לאחר ההמלטה. אבל, האם כולם מקפידים את כמות הקולוסטרומ הראשון בכמות אשר מעל שני הליטרים המוגשים לוולד הרך?

עצה טובה וזולה היא להשתמש בבקבוקי 2 ליטר של משקאות קלים. כאשר ישנה המלטה בין החליבות, חותכים את הבקבוק ומכניסים את הקולוסטרומ הקפוא לדלי נירוסטה. את הדלי מכניסים לכיור מלא במים חמים עד כמה שניתן, תוך רבע שעה הקולוסטרומ מופשר וניתן להגמעה. חימום מהר מדי יהרוס את הנוגדנים (חלבונים).

כפי שניתן לראות בטבלה, יש הבדל גדול בהרכב הקולוסטרומ של היממה הראשונה לבין

גידול יונקים בצורה טובה הוא הערובה לעתיד העדר. עתיד העגל או הפרה נקבע בזמן הינקות שבו הוא צריך להקנות לעצמו חיסון נגד מחלות, חוסן גופני ולפתח מערכת עיכול של מעלי גירה. בהרבה מאד מקרים ברפת השיתופית, עבודה אחראית ורבת חשיבות זו נמצאת בידי נערה חסרת ניסיון וידע מקצועי ורק כאשר יש תמותה גדולה אנו נזעקים לעזרתה.

לאחר הרבה שנות ריכוז של רפת גדולה, יצא לי לעבוד תקופה ממושכת בשלוחת היונקים, דבר שהביא אותי להרהר ולהעלות על הכתב את כל הדברים שלא שמתי אליהם לב דיים בזמן היותי מרכז הענף. כן אתבסס על התרשמותי מטעויות שלדעתי נעשות במשקים אחרים, שאליהם אני מגיע בתוקף עבודתי היום. התפתחות הוולד מתחילה עוד ברחם אימו ומותנית ישירות בהזנה שהפרה מקבלת בחודשיים לפני ההמלטה, ובעגלות, בתזונתן לאורך כל החיים עד להמלטה.

עגל שנולד בהמלטה קשה, כיון שאימו היתה שמנה מדי או קטנה מדי בזמן ההמלטה, עשוי להתחיל את חייו עם מעמסה נוספת בהשוואה לעגל שנולד בלי צורך בהתערבות בתהליך ההמלטה.

מיותר לציין, שעגל צריך להיוולד בסביבה יבשה, נקיה ולקבל את הטיפול הראשוני כמה שיותר מהר. טובלים את טבור העגל על מנת לייבשו ולמנוע החדרת פטוגנים. אבל, ראיתי בכמה מקומות שטובלים את הטבור באותו יודופור שבו טובלים את הפטמות לאחר החליבה. חומר זה ברוב המקרים מכיל גליצרין שלא רק שאיננו עוזר לייבוש הטבור, אלא שפעולתו הפוכה. רצוי לטבול ב"טינקטורה של יוד" המדוללת ל-1%. יש לזכור, שהטבור הוא המקור לדלקות פרקים, קרום הבטן ועוד.

הוכחה החיונית שבמתן ויטמינים בימים הראשונים של הינקות, בקבוקי הוויטמינים

הרכב הקולוסטריום של היממה השניה והשלישית. לכן הצורך לערבב את כל הקולוסטריום שאיננו ברמת המוגלובולינים גבוהה ועל-כן מוקפא, ולהגמיע בשיטת "ראשון נכנס, ראשון יוצא". קולוסטריום המוגש קר מדי עשוי לעבור ישירות למעי ולגרם לשלשולים.

הרכב הקולוסטריום (ב-%)

ח"י	שומן	סה"כ חלבון	קזאין	אלבומינים + גובולינים	לקטוז	מינרלים	
21.1	3.5	13.0	5.72	7.33	2.9	1.1	קולוסטריום ראשון
19.3	5.5	9.2	4.78	4.52	3.5	1.0	אחרי 24 שעות
15.5	5.4	5.0	3.38	1.62	4.2	0.8	אחרי 48 שעות
14.5	5.0	4.4	3.27	1.13	4.4	0.8	אחרי 72 שעות
12.9	4.1	3.4	2.66	0.74	4.9	0.7	חלב יום 20

SANFT & ROPPEN, MAX PLANCK INSTITUTE

הגורם העיקרי לתמותת בני בקר נובע כתוצאה ממחלות מעיים וסיבוכים נילווים. כ-70% מתמותת הוולדות בשבועות הראשונים הם תוצאה של טעויות בהאכלה ו/או הידבקות על ידי פטוגנים למיניהם. סיבת המוות היא בדרך כלל התיבשות ומכאן הצורך לזהות מהר מאד את העגל המשלשל ולדאוג שישתה כמה שיותר אלקטרוליטים במשך היממה. עגל שאיננו מוכן לשותות מדלי או בקבוק, רצוי להשקותו עם זונדה (צינורית המוחדרת לוושט) במנות של עד 2 ליטר כל 3-4 שעות. כמו כן, רצוי לא להגמיע חלב במשך 24 שעות.

אפשר גם להשתמש בכל השיטות הביתיות – אורו, פשתן, תה וחומרים שאינם אנטיביוטיים, כמו קאולין. חבל, שמהר מדי מזריקים אנטיביוטיקה ובתדירות גבוהה כל כך. בתופעה זו אשמים גם הרופאים הווטרינריים המשאירים כמויות לא מבוקרות של אנטיביוטיקה במשקים. בדרך כלל, דלקת ריאות היא בעיה בעונות המעבר. גם כאן מפריזים במתן

- זיכרו, העגל הוא בריא כאשר יש לו:
- תאבון בריא.
- הפרשות מוצקות מפי הטבעת.
- נשימה ודופק סדירים.
- טמפרטורה רקטלית של 38 – 39°C.
- שיער מבריק.

אין שיעור לערך הכלכלי של הזמן המוקדש לצפיה ועזרה.